

MOLDOVA PÖÖRDELINE AASTA

Euroopa-meelsete võit Moldovas oli Venemaale geopoliitiline löök.

Kreml tegutseb aktiivselt Moldova juhtkonna võimult tõrjumise nimel.

Gaasitarned ja energiajulgeolek on Venemaa üks survevahendeid.

Moskvast vaadates on Moldova geograafiline asukoht Rumeenia ja Ukraina vahel strateegiliselt tähtis. Kui Venemaa peaks Moldova „kaotama“, siis ulatuks Lääne „vaenulik mõjusfäär“ katkematult Rumeeniast kuni Venemaa piirini. Kui aga NATO-sse kuuluva Rumeenia ning Läänega lõimuda sooviva Ukraina vahele on n-ö neutraalse maaribana kiilutud Moldova, siis magavad Venemaa Kindralstaabi strateegid palju rahulikumalt. Eriti, kui sellel maaribal asuvad veel ka Vene sõjaväebaasid (separatistlikus Transnistrias).

Venemaa Kindralstaabi strateegid magavad rahulikumalt, kui Transnistrias on Vene sõjaväebaasid.

Venemaa huve Musta mere piirkonnas tabas aga 2021. aastal tagasi-löök, kui Moldovas said kogu võimutäiuse Euroopa-meelsed jõud. 11.07.2021 toimunud erakorralised parlamendivalimised võitis ülekaalukalt Euroopa-meelne Tegude ja Solidaarsuse Partei (PAS), kes sai 101-liikmelises parlamendis kokku 63 saadikukohta. Vene-meelne Kommunistide ja Sotsialistide Valimisliit sai parlamendis vaid 32 kohta, rahvusvaheliselt tagaotsitava oligarhi Ilan Şori taskupartei aga kuus kohta.

President Maia Sandul (pildil paremal) ja teistel Moldova Euroopa-meelsetel jõududel on põhjust oma seljatagust kaitsta. Vene-meelsete poliitikute varasem liider Igor Dodon (keskel) on praeguseks küll suuresti n-ö lõõdud kaart, kuid Kreml püüab endiselt Moldova sise- ja välispoliitikat kontrollida.

Allikas: Maksim Andreev / NewsMaker

Enne parlamendivalimisi olid Vene-meelsed ilma jäänud ka presidendi ametikohast – 2020. aasta novembris presidendivalimistel võitis Maia Sandu veenvalt ametis olevat riigipead Igor Dodoni. Enne presidendiks tõusmist oli Sandu PAS-i esimees ning Moldova Euroopa-meelsete poliitiliste jõudude suunanäitaja.

Igor Dodon, vastupidi, oli Vene-meelse Moldova Sotsialistliku Partei (PSRM) tegelik juht ka sel ajal, kui ta ametlikult oli parteideülene riigipea.

Vene-meelsete võimukaotus võis Kremlile olla seda häirivam, et alates 2019. aasta lõpust oli Igor Dodon endale allutanud sisuliselt kogu Moldova täidesaatva võimu, sealhulgas Moldova Luure- ja Julgeolekuteenistuse, ning tema parteil PSRM-il oli ka parlamendis enamus. Seda võimu kasutas Dodon muu hulgas oma poliitiliste vastaste ebaseaduslikuks jälitamiseks.

Vene-meelsete võimukaotuses võis oma osa olla asjaolul, et suure osa oma ajast ja energiast kulutasid sotsialistid ning Igor Dodon võimuvõitluseks Moldova teiste Vene-meelsete poliitikutega. Dodoni poliitiliste vaenlaste nimekirjas olid näiteks Bälți linnapea Renato Usatfi, autonoomse Gagausia kuberner Irina Vlah ja Chişinău linnapea Ion Ceban (kes on ka ise PSRM-i liige).

Venemaa ei lepi Euroopa-meelsete võimuga Moldovas ning püüab võimult tõrjuda PAS-i ja võimalusel ka president Maia Sandut.

Samas on peaaegu kindel, et Venemaa ei lepi Euroopa-meelsete võimuga Moldovas ning tegutseb aktiivselt selle nimel, et tõrjuda võimult PAS ning võimalusel ka president Sandu. Mõjuhoobasid Moldova praeguse võimu jalgealuse õõnestamiseks on Kremlil üksjagu. Neist kaalukaimad on tõenäoliselt Moldova sõltuvus Vene energiatarnetest (eriti maagaasist) ja Transnistria külmutatud konflikt (eriti Venemaa sõjaline kohalolu selle piirkonnas). Kuid olulised „töövahendid“ on ka Moskva Patriarhaadile alluv Moldova Õigeusu

Kirik, Vene-meelne Gagausia autonoomne piirkond ning venekeelsed telekanalid ja teised meediakanalid.

2021. aasta oktoobris puhkeski Moldovas gaasikriis, kui pärast Gazpromiga sõlmitud tarnelepingu lõppemist tõstis Venemaa Moldovale müüdava maagaasi hinna mitmekordseks ning vähendas gaasitarneid. See ei olnud bürokraatlik arusaamatus või majandusliku sisuga kaubandusvaidlus, vaid Venemaa teadlik poliitiline surveavaldus.

Välisluureameti hinnangul jätkab Venemaa tegevust Moldova Euroopa-meelse valitsuse usaldusväärse õõnestamiseks ning Moldova valitsuse poliitilise tegevusvabaduse piiramiseks.